

**EUROPSKI IZAZOVI I
RAZVOJ OBRAZOVANJA
U HRVATSKOJ**

PROSLOV

Razvoj hrvatskog školstva u odnosu na već vidljive i projektirane promjene u drugim europskim zemljama jedan je od temeljnih orijentira cjelokupnog razvoja Hrvatske i njezinog ljudskog potencijala. Stoga je i zamisao priloga Društvenim istraživanjima smjerala na raznoliku znanstvenu i stručnu artikulaciju brojnih slojeva ovog pitanja koje zaokuplja značajne intelektualne i financijske kapacitete svekolikih nacionalnih i europskih asocijacija, a što se ukratko može svesti na zajednički nazivnik "europizacija obrazovanja". Uz mnogobrojna usko stručna pitanja koja tvore nomenklaturu tog znanstvenog polja, Hrvatska ima poseban razlog za propitivanje i projektiranje takvog razvoja jer se uz brojna osobita stanja Hrvatska kao socijalni sklop nalazi u prijelaznoj situaciji od monističkog prema pluralnom demokratskom društvu. Ograničenost prostora, a osobito nedostatak znanstvenih istraživanja brojnih komponenti ovog korpusa – u kojemu je primaran sustav odgoja i obrazovanja – a koja bi bila korespondentna s europskim pristupima i dosezima, određuje granicu i uspješnost ove nakane. To bi trebao biti povod više da se stanje u znanstvenom osmišljavanju obrazovanja konačno dovede na onu razinu značenja i ozbiljnosti koja mu pripada u drugim razvijenim zemljama. Ovu konstataciju trebalo bi doslovno shvatiti kao apel zdravom razumu da se hrvatsko školstvo, pedagogija te odgoj i obrazovanje u najširem smislu, od predškolskog do poslijediplomskih studija, poštedi grubih i diletantskih improvizacija, mehaničkog prekrajanja, amaterskih i volontarističkih "modernizacija", primitivizma i brzopletosti. U Hrvatskoj je do sada, što zbog razumljivih a što zbog neshvatljivih razloga, cjelokupni sustav školstva sa svim pitanjima unutarnjeg procesa i strukture, obrazovanja nastavnika, stručnih i razvojnih službi, kurikuluma, novih pristupa konfiguraciji i kvaliteti znanja, menadžmentu u obrazovanju na svim razinama, definiranju obrazovanja u sustavu tržišta rada i radne snage, ostao marginalno pitanje društva koje usmjerava svoj razvoj prema demokratskom pluralističkom modelu. Savršeno je jasno da je takav razvoj moguć samo u demokratskom ozračju, uz demokratsko i demokratski obrazovanje. Široko područje obezvređivanja već ostvarenih dometa u hrvatskoj školi, umanjivanje rada prosvjetnih djelatnika gotovo na svim razinama sustava, razgrađivanje svih resursa stručnog i znanstvenog djelovanja u pedagoškoj teoriji i praksi škole, samo su neke od očitih posljedica gdje se pod izlikom dezideologizacije i obračuna s boljševizmom provodi vulgarna primitivizacija ideje nacionalnog obrazovanja, normativizam, neprirodna i nedjelotvorna centralizacija, a sve to ima dalekosežne posljedice u svakodnevnom djelovanju i učincima hrvatske škole.

Jednostavno je zaključiti kako u cjelokupnom sustavu te razgradnje, a ponegdje i "lova" na ljude, postoji skriveni smisao koji je temeljito i dugoročno usmjeren na slamanje jedne od najvrednijih komparativnih prednosti koju bi Hrvatska mogla imati, a to je pamet i znanje. Ako prilozi brojnih autora po-

mognu da se shvati ova osnovna poruka o osiromašenju Hrvatske i njezinog ljudskog kapitala, onda je smisao priloga ostvaren u svakom pogledu. Radi jednostavne usporedbe, većina industrijski razvijenih zemalja danas za obrazovanje troši više nego za nacionalnu obranu, obvezno obrazovanje se u osnovi produžava, mnoge zemlje su obrazovanje u najširem smislu riječi definirale kao obrambeni i razvojni sustav, komplicira se nastavna tehnologija, stručne službe i priprema obrazovnog procesa postaju složenije i razgranitije, traže se sve pouzdanije procjene o optimalnoj konfiguraciji znanja, ostvarena znanja se stalno provjerava standardiziranim nacionalnim mjerilima, sve više novca se ulaže u istraživanja koja su povezana s obrazovanjem; jednom riječju, očito je da se obrazovanje smatra važnom investicijom kod koje se rizik promašaja mora svesti na najmanju moguću mjeru. Demokratizacija društva, tolerancija, demokratska kultura, međunarodno razumijevanje, multikulturalizam, spremnost i odgovornost za aktivno sudjelovanje u društvenim promjenama, individualizacija, profesionalno usmjeravanje, skrb o nadarenoj djeci, ostvarivanje viševrsne pismenosti koju neizbježno traži suvremeno tehnološko i informatičko društvo, samo su neki od brojnih zahtjeva koji se postavljaju suvremenoj školi i njezinoj odgojno-obrazovnoj djelatnosti.

Do kraja tisućljeća ostalo je još nekoliko godina: prvaci koji su ove godine krenuli u prvi razred osnovne škole završit će srednju školu 2008. godine, a fakultet 2012, da bi potom radno aktivno djelovali negdje do 2050. Sve ostalo, za svaki tjedan, mjesec i godinu njihova života i razvoja Hrvatske rješava se sada ili se, barem za sadašnje generacije, uopće neće riješiti. Može li Hrvatska potvrditi svoju kulturnu pripadnost Europi i tako da svoj kulturni i ljudski identitet ostvaruje putem suvremenog i autentičnog školskog i obrazovnog sustava?

Antun Mijatović